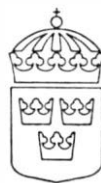

Motion till riksdagen

1988/89: Sk450

av Bo Lundgren m. fl. (m)
Skattevillkoren för småföretagen

Mot.
1988/89
Sk450

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	2
2. Fri företagsamhet	2
3. Stärkt äganderätt och näringsfrihet	5
4. Sänkta skatter	6
5. Rättssäkerhet vid beskattning	15
6. Behovet av avreglering	18
7. Åtgärder inom arbetsrätten	19
8. Yrkesutbildning	21
9. Regionalpolitik	22
10. Offentlig upphandling och konkurrens	22
11. Arbetshandikappade	23
12. Plan- och byggnadslagstiftningen	24
13. Hemställan	24

I Sammanfattning

Mot. 1988/89
Sk450

Genom ett snabbt stigande skattetryck, omfattande regleringar, växande byråkrati, minskad rättssäkerhet och urgröpt äganderätt har situationen för de mindre och medelstora företagen och deras ägare försämrats.

Morgondagens välfärd och möjligheterna att på allvar föra Sverige ur de ekonomiska problemen beror på nya idéer som prövas och utvecklas i dag.

En global omvandling där industrisamhället ersätts av ett informations-samhälle har påbörjats. Utvecklingen i de regioner och länder som i dag leder denna globala omvandling visar att det inte i första hand är de stora företagen, grupperna och nätverken som står i spetsen för förändringarna.

Om Sverige skall kunna bibehålla och utveckla välfärden måste de mindre och medelstora företagen få en renässans. Företagens och den enskilde företagarens situation måste förbättras.

- Äganderätten liksom näringsfriheten måste skyddas och stärkas.
- Skattetrycket måste sänkas. I första hand bör en rejäl marginalskatte-reform genomföras, men därutöver är det nödvändigt att sänka förmögen-hetsbeskattningen, skatten på aktieutdelningar, skatten vid generations-skiften och skatten vid försäljning av företag. Också bolagsbeskattningen måste reformeras utan att reserveringsmöjligheterna för mindre företag försämrats. Dessutom är det angeläget att se över och ta bort flera av de särskilda reglerna för fåmansbolagsägare.
- Sverige måste få en så nära anknytning till EG:s inre marknad som möjligt.
- Rättssäkerheten vid beskattningen måste stärkas. Detta bör ske bl.a. genom att generalklausulen avskaffas, att ersättning utgår för kostnader i skattemål, att bevissäkringslagen avskaffas och betalningssäkringslagen reformeras.
- Floran av regleringar och kraven på uppgiftsskyldighet måste begränsas.
- Förändringar inom arbetsrätten krävs. Böterna för olovliga strejker bör höjas, reglerna om facklig vetorätt bör avskaffas och anställningsreglerna reformeras.
- Plan- och bygglagen måste revideras.

2 Fri företagsamhet

Näringslivet är motorn i den utvecklingsprocess som påbörjades i slutet av 1800-talet och som har medfört att Sverige förvandlats från ett fattigt land till en relativt rik nation. Näringslivet är en samlande benämning på tiotusentals företag, som alla en gång byggts upp kring en idé eller uppfinning. Bakom dessa har det ytterst stått enskilda och fria företagare, som tillsammans med skickliga arbetare och tjänstemän utvecklat sin idé.

Sedan mitten av 1960-talet har emellertid utvecklingen vänt. Sverige har under de senaste tjugo åren fallit tillbaka som industrination. Produktions-ökningen har varit långsammare än i många andra industriländer.

Stora devalveringar, 1980-talets internationella konjunkturuppgång och fallande råoljepriser gav Sverige en tillfälligt högre tillväxt under ett par år under 1980-talet. Den svenska industrin har under de senaste åren åter

förlorat marknadsandelar. Relativpriset för svenska produkter stiger. Trots att den är medveten om situationen förmår den socialdemokratiska regeringen inte angripa de grundläggande problemen. Mot. 1988/89 Sk450

Det behövs generella insatser som stärker näringslivets långsiktiga konkurrenskraft. Det kan ske framför allt med en ekonomisk politik som ger *låg inflation, låga räntor och begränsade lönekostnadsökningar*.

2.1 Småföretagens situation

De små företagens utvecklingsmöjligheter är av avgörande betydelse för hela den svenska ekonomin. De små företagen är redan i dag ett omistligt inslag i näringslivet och deras betydelse kommer att öka.

De mindre och medelstora företagen måste få en renässans. Därför måste deras och den enskilde företagarens villkor förbättras. I morgondagens samhälle krävs decentralisering, dynamik och variationsrikedom. Utvecklingen i de regioner och länder som i dag leder den globala omvandlingen visar detta. Det är inte främst de stora företagen som nu bryter väg mot en ny tid, utan de små företagen, grupperna och nätverken.

Under de senaste åren har det också visat sig att antalet sysselsatta i de mindre företagen har ökat. I dag arbetar över 1 100 000 personer i företag (exkl. jordbruk) med färre än 200 anställda. De svarar för 25 % av svensk export.

Numera talar socialdemokratiska politiker ofta väl om de mindre företagen. Man understryker att det är positivt att det startas nya företag. Men tyvärr finns det en stor klyfta mellan ord och handling. Förutom de rent administrativa problem som en nybliven företagare möter finns det en lång rad hinder av ännu allvarigare karaktär.

Även om socialdemokrater numera i ord kan ha en ganska positiv inställning till mindre företag är deras inställning till företagarna fortfarande negativ. Trots att småföretagare givetvis är en mycket heterogen grupp människor förenas de alla av en vilja att själva ta ansvar för och påverka sin livssituation. De och deras familjer väljer att ofta ta stora ekonomiska risker och att satsa mycket tid för att förverkliga sina egna idéer. Det är ur denna grupp kreativa och innovativa människor som svenskt näringsliv tidigare hämtat sin dynamik.

Gustav de Laval, Lars Magnus Ericson, Gustaf Dalén, Alfred Nobel, Ruben Rausing och Ingvar Kamprad är alla utmärkta exempel på hur väsentligt det är att vi även i dagens Sverige har en näringsmiljö som låter nya företag och idéer slå rot och växa. Sveriges framtid avgörs av de företag som ännu inte blivit stora, kanske inte ens har startat. Vi måste därför ha ett näringslivsklimat som stimulerar kreativa unga människor att starta egna företag.

2.2 Nyföretagandet

Skall Sverige klara framtidens krav kan den svenska ekonomin inte domineras helt av ett fåtal stora industrikoncerner. Det måste också finnas många mindre företag. Just genom att nya företag startar kan många nya

idéer förverkligas. Därför måste regler och lagar utformas så att det är enkelt att bygga upp nya företag.

Mot. 1988/89
Sk450

Nyföretagandet har ökat, men många av de nybildade företagen har för litet eget kapital. Det ökar risken för tidig utslagning. De externa källorna av ägarkapital till nystartade företag har inte ökat. Däremot finns god tillgång på lån med hög ränta.

En politik för att stödja nyföretagandet måste vara generell. Det finns i dag ingen möjlighet för privatpersoner att på skattemässigt fördelaktiga villkor förbereda sitt företagande till skillnad från i flera av våra viktigaste konkurrentländer.

Sverige går varje år miste om ett stort antal potentiellt livskraftiga företag, och kanske ett eller flera möjliga storföretag i vardande.

Det internationella rörligheten av kapitalet kräver att villkoren för att investera i svenskt nyföretagande inte är sämre än att investera i motsvarande utländska företag.

2.3 Utvecklingsfonderna.

Det är viktigt att utvecklingsfonderna inom sitt ansvarsområde ges möjlighet att vara en effektiv hjälp till företagarna och i synnerhet nyföretagandet.

Utvecklingsfonderna bör inte ägna sig åt utlåningsverksamhet. Företagens kreditförsörjning kan ske genom de normala kanalerna på kreditmarknaden. För utveckling av vissa nya produkter finns möjlighet att erhålla stöd från STU.

Rådgivningsverksamhet bör huvudsakligen inriktas på att främja start av företag. Presumtiva företagare behöver ofta råd kring hur ett företag skall startas och drivas. En ny stor arbetsuppgift för utvecklingsfonderna blir *nyföretagandet inom den del av ekonomin som i dag innefattas i den offentliga sektorn.*

Utvecklingsfondernas möjligheter att fungera effektivt har försvårats genom att styrelseledamöterna tillsätts utifrån politiska meriter. Det måste därför finnas fler personer med erfarenhet från näringslivet i utvecklingsfondernas styrelser.

2.4 Teknisk utveckling

Kompetensnivån inom det svenska undervisningsväsendet och på svenska forskningsinstitutioner är av avgörande betydelse för de svenska företagens framtida konkurrenskraft.

STU har en mycket viktig uppgift i att främja teknisk forskning och utveckling. För att detta skall kunna ske krävs att det vid STU finns en god teknisk och ekonomisk kompetens. Det är emellertid väsentligt att förvaltningen vid STU inte blir alltför omfattande.

I de största svenska företagen finns mycken EG-kunskap utvecklad och samlad, medan den är bristfällig i många andra företag. Kunskaperna är emellertid inte vetenskapligt systematiserade och sällan direkt användbara i undervisningen vid våra universitet och högskolor.

Det är väsentligt att den vetenskapliga kompetensen på detta område snarast förstärks vid de svenska högskolorna. Detta kan sedan lägga grunden för avancerad undervisning vid olika institutioner.

Mot. 1988/89
Sk450

2.5 Europasamarbetet

Sverige är i mycket stor utsträckning beroende av internationell handel och av att svenska företag kan vara aktiva utomlands. Moderata samlingspartiet har i en separat partimotion deklarerat som sin målsättning att frihandeln bör utökas så långt som möjligt. Vi har samtidigt understrukt behovet av att Sverige kan nå ett så nära, varaktigt och omfattande samarbete som möjligt med EG. Sverige bör pröva en strategi av stegvis anslutning mot målet att svenska medborgare och företag skall erhålla samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter som medborgare och företag i Västeuropa i övrigt.

EG-relationerna är ofta väsentligare för små än för stora företag. De stora koncernerna startar egna verkstäder eller bildar nya företag inom EG medan de små företagen oftast är hänvisade till att producera i Sverige och exportera till EG.

2.6 Löntagarfonderna

Löntagarfonderna leder till en smygande socialisering av det svenska näringslivet. Löntagarfonderna har utformats så att de förblir under socialdemokratisk kontroll oavsett hur riksdagsmajoriteten växlar.

Ett inslag i löntagarfondssystemet är den så kallade småföretagsfonden. Småföretagsfonden har en av regeringen utsedd styrelse men förlitar sig för administration m. m. på investeringsbankens resurser.

Enligt vår mening bör löntagarfondssystemet snarast avvecklas. LO har nyligen presenterat förslag som innebär ett nytt fondsystem av ännu större omfattning än löntagarfonderna. Vi avvisar självfallet de i förslaget förförda idéerna.

3 Stärkt äganderätt och näringsfrihet

3.1 Skydd för äganderätten

En förutsättning för vårt välbefinnande är en fri ekonomi. Under senare år har äganderätten och näringsfriheten naggats i kanten av politiska beslut som socialdemokraterna initierat. Det är otillfredställande att riksdagsmajoriteten på grund av tillfälliga opinioner kan införa lagar som förändrar grundvalarna för vår ekonomi.

I grundlagen har inskrivits skydd för vissa fundamentala rättigheter. Skyddet för äganderätten i den svenska regeringsformen är relativt svagt. I andra länder i Västeuropa finns mera omfattande grundlagsskydd för enskild äganderätt. Även Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna baseras på en vilja att försvara den enskilda äganderätten. Den svenska författningen bör revideras så att skyddet för äganderätten stärks.

3.2 Skydd för näringsfriheten

Mot. 1988/89
Sk450

Friheten att starta företag är en nödvändig förutsättning för en fungerande marknadsekonomi. Att kunna försörja sig genom egen verksamhet är en självklar rättighet. Näringsfrihet måste därför råda.

De inskränkningar som skall få finnas i rätten att starta eller driva ett företag måste grundas på mycket tungt vägande skäl, såsom omtanke om andra människors liv, hälsa eller egendom.

Inom alltför många områden råder i dag inte någon reell etableringsfrihet – rätten att bedriva en verksamhet kan av politiska skäl i praktiken vara inskränkt. Offentliga monopol och diskriminerande bidragsbestämmelser inom framför allt vård- och omsorgsområdena utgör effektiva hinder. Varken läkare eller tandläkare, och inte heller t. ex. förskollärare, har reella möjligheter att starta ett eget företag. Inom andra områden finns det en direkt etableringskontroll och vandelsprövning, som t. ex. i restaurangbranschen och inom delar av kommunikationssektorn.

Näringsfriheten, dvs. rätten att starta och driva ett eget företag, måste få ett skydd i Sveriges grundlag.

Dessa frågor behandlas utförligare i annan motion.

4 Sänkta skatter

Det totala skatteuttaget i förhållande till de samlade inkomsterna (skattetrycket) är i Sverige extremt högt i ett internationellt perspektiv. De mindre och medelstora företagens utveckling försvåras kraftigt av det höga skattetrycket och av skattesystemets struktur. Höga marginalsatser påverkar lönebildningen negativt och minskar företagarens benägenhet att expandera verksamheten. Höga arbetsgivaravgifter ökar företagens kostnader och minskar deras konkurrenskraft. Inte minst gäller detta inom tjänstesektorn, där kombinationen av höga arbetsgivaravgifter och höga marginalsatser omöjliggör den tillväxt som exempelvis kommit till stånd i USA. Den svenska skattedebatten hamnar ofta på villovägar. Få är de som i dag inte är kritiska mot de extremt höga skatterna. Men i stället för att angripa huvudproblemet – skattetrycket – har föreslagits omfördelningar av skatteuttaget mellan olika skatter men inom ramen för oförändrat eller t. o. m. stigande skattebörda. Sälunda har t. ex. en övergång från inkomstskatter till andra typer av skatter, såsom utgiftsskatt, real beskattning eller indirekta skatter som moms eller proms, diskuterats. Lika ofta har emellertid en djupare analys visat att nya problem skulle tillkomma vid sådana förändringar av skattesystemet.

Varje skatteomläggning som har ett oförändrat skattebörda som utgångspunkt blir ett nollsummespel. Några kommer att vinna, medan andra förlorar. Även dagens skattedebatt fokuseras alltför mycket på olika typer av skatteomläggningar snarare än på huvudproblemet med det höga skattebördan.

Under år 1988 steg skattebördan till nästan 56 procent. Trots löften om motsatsen har skattebördan från år 1982 till 1988 stigit med ungefär sex procentenheter, dvs. med ungefär 60 miljarder kronor, vilket är ungefär

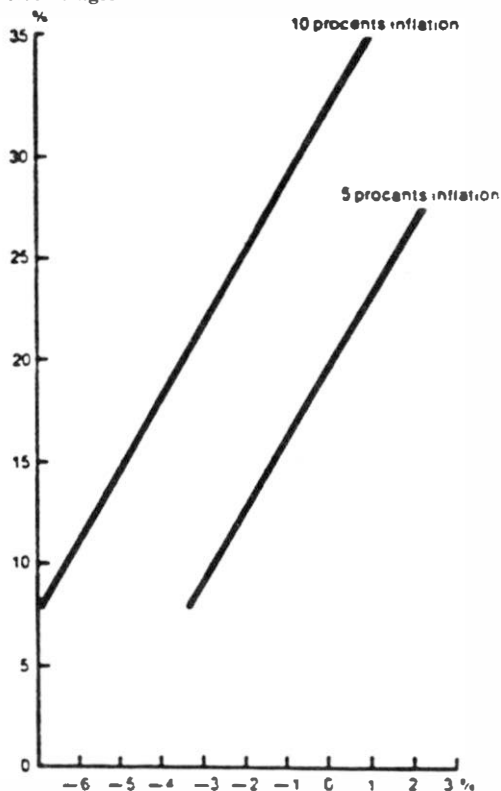
lika mycket som hela den statliga inkomstkatten inbringa budgetåret 1988/89. Då inträffar det otroliga att regeringen på årets näst sista dag meddelar att den kommer att föreslå en särskild skatt på företagsvinster, som beräknas inbringa 3.5 miljarder kronor! Vi avvisar med bestämdhet denna skatt, som ju ytterligare höjer det höga skattetrycket.

Mot. 1988/89
Sk450

Diagram 1.

Samband mellan real avkastning före bolagsskatt och real avkastning efter skatt hos aktieägaren vid olika inflationstakter för en ägare som satsat 600 000 kronor i ett företag

Real avkastning
på eget kapital
före bolagsskatt

Real avkastning på aktieplaceringen efter skatter

Källa: Arbetslöshetsfällan av Ulf Jakobsson m. fl., SAF 1985

Den samlade effekten av olika skatter för en företagare är ofta extremt hög. Dubbelbeskattningen av bolagsvinster i kombination med höga marginalsatser, förmögenhetsskatten och reavinstbeskattningen gör att det krävs mycket höga vinster före skatt för att nå en positiv avkastning efter skatt.

I diagram 1 visas sambandet mellan real avkastning före skatt på eget kapital i ett företag för en ägare som satsat 600 000 kronor i företaget, vid 10% respektive 5% inflation. Vid 10% inflation, vilket ungefärligen mot-

svarar 1970-talets genomsnitt, krävs hela 32 % reallt före skatt för att nå upp till noll procents avkastning efter skatt. Vid 5% inflation krävs 20% reallt före skatt för en nollavkastning efter skatt.

Mot. 1988/89
Sk450

Beskattningen gör det sålunda nästan omöjligt för företagsägaren att få ut en positiv avkastning efter skatt. Detta har självfallet haft mycket stor negativ inverkan på egenföretagande och entreprenörskap. Problemen löses inte genom att skattebördan på olika sätt flyttas mellan olika grupper och mellan olika typer av skatter. Enda möjligheten är att sänka skattetrycket.

Moderata samlingspartiet förespråkar en skattepolitik som leder till ett sänkt skattetryck. Vårt mål är att skattetrycket skall sänkas med i genomsnitt ungefär en procentenhet per år till dess att Sverige kommit i nivå med jämförbara länder. De negativa effekterna för individer och företag som enbart en skatteomläggning skulle innebära kan därmed undvikas.

Nedan redovisas ett antal förslag som sammantaget skulle väsentligt förbättra förutsättningarna att äga, driva och starta företag.

4.1 Sänkta marginalsatser

För mindre och medelstora företag ger de höga marginalsatserna särskilt stora problem. Allmänt gäller att lönebildningen påverkas negativt. Till detta kommer att enskilda företagare vid beslut om nya eller utvidgning av gamla verksamheter ofta tvingas kalkylera med att över 80 procent av ett eventuellt överskott går bort i skatt och egenavgifter. Det torde stå klart för de flesta att expansionskraften för mindre och medelstora företag hämmas genom en så hög beskattning.

Den övergripande skattereform som vi föreslår innebär att marginalskatten från 1991 skall vara ca 30% för de allra flesta inkomsttagare genom att den statliga inkomstskatten slopas för dessa. Ingen skall ha högre marginalsatt än 50%.

Förutsättningen för en varaktig skattereform är också att inflationen inte tillåts höja skatteuttaget. Vi vill därför att fullt inflationsskydd av inkomstskatteskalorna skall återinföras.

4.2 Avskaffa avdragsbegränsningen

Den begränsning av rätten till underskottsavdrag som tillämpas fullt ut sedan inkomståret 1985 är ett brott mot de principer som länge burit upp vårt skattesystem. Avdragsbegränsningen, som ger särskilt negativa effekter, kritiserades också mycket hårt av så gott som samtliga remissinstanser vid behandlingen av det ursprungliga förslaget till skatteomläggning.

Inkomstbeskattningen är uppbyggd så att summan av de inkomster en person har från olika förvärvskällor skall beskattas. För att få ett rättvisande mått på var och ens förmåga att betala skatt avräknas underskott som kan uppkomma i någon förvärvskälla. Härigenom skapas såväl rättvisa som symmetri i skattesystemet. Samtidigt som avdrag för erlagda räntor medges beskattas således uppburna räntor. Inte minst i en nystartad rörelse har detta stor betydelse. Förlust i en rörelse kan därmed avräknas mot

överskott i annan rörelse eller – vid övergång från anställning till eget företagande – mot inkomst av tjänst.

Mot. 1988/89
Sk450

Enligt vår uppfattning bör underskottsavdragsbegränsningen avskaffas successivt med början inkomståret 1990. Det sker genom att de marginalskattesänkningar som vi föreslår genomförs i skatteskalen för tilläggsbelopp.

4.3 Förmögenhetsbeskattningen

Sverige har den högsta förmögenhetsskatten bland OECD-länderna. Skatteuttaget för förmögenhetsskatt börjar redan vid 400000 kronor med 1,5 % för att öka till 3 % vid förmögenheter på över 1 800000 kronor.

För en person som har en förmögenhet som ger låg eller ingen direkt avkastning blir förmögenhetsskatten särskilt betungande. Detta gäller inte minst småföretagare som under årens lopp lyckats bygga upp ett rörelsekapital och dessutom fått höjt substansvärde i företaget till följd av inflationen. Pengar till förmögenhetsskatten måste tas ur firman, vilket innebär en kraftigt ökad kostnad för företaget. Den rörelseidkare som har en marginalskatt på 75 % måste belasta rörelsen med ett bortåt sex gånger så stort belopp (inklusive inkomstskatt och egenavgifter) för att få pengar till skatten. Många företagare blir tvungna att successivt eller helt sälja ut sitt företag för att kunna bära en sådan skattebörda. Och många mindre och medelstora företag har, bl. a. på grund av förmögenhetsskatten, därför sålts till storföretag och investmentbolag.

Beskattningen av arbetande kapital i mindre och medelstora företag utgör en allvarlig ekonomisk belastning för företagen. Tillväxten hämmas till nackdel inte bara för företaget och dess anställda utan för hela vårt lands ekonomi. Därför bör beskattningen av arbetande kapital avskaffas i dessa företag.

Inte endast skatteskalen bestämmer förmögenhetsskattens tyngd. En rad regler om värderingen av själva förmögenheten påverkar också skattebelastningen. Vid höstriksdagen 1986 beslöts att OTC-aktier skall tas upp till 30 % av noterade värden. Värderingen med utgångspunkt från substansvärdet övergavs. Resultatet innebär en avsevärd skärpning av förmögenhetsskatten. Denna kan dessutom slå mycket ojämnt, exempelvis till följd av snabba kurssvängningar. Reglerna för förmögenhetsvärderingen av OTC-aktier bör därför ändras så att deklaraionsvärdet bestäms till 30 % av substansvärdet.

4.4 Beskattning av aktieutdelningar

Dubbelbeskattningen av aktiebolag har kritiserats. Den bör enligt vår uppfattning avskaffas helt.

I avvaktan på ett fullständigt avskaffande bör vissa lättnadsregler kunna införas. För utdelningar i icke börsnoterade aktiebolag har vissa lättnadsregler redan införts. I sådana bolag får man göra avdrag med 70 % av det utdelade beloppet, dock ej mer än 15 % av aktiekapitalet eller högst

700000 kronor. Eftersom flertalet småföretag har lågt aktiekapital ger regeln dem mycket liten lättnad. För att förbättra för dessa företag bör den nu nämnda regeln ändras så att bolaget får göra avdrag med 70 % av utdelningen, dock ej med mer än 25 % av aktiekapitalet eller högst med en miljon kronor.

Mot. 1988/89
Sk450

4.5 Arvs- och gåvobeskattningen

Även arvs- och gåvobeskattningen är mycket hög i Sverige. Den högsta skattesatsen för efterlevande make, barn m. fl. uppgår till 60 %. Skatteskalans progressiva utformning innebär att de totala arvsskattebeloppen, räknade som andel av den skattepliktiga lotten, snabbt blir mycket stora.

I de flesta andra jämförbara länder är arvsbeskattningen klart lägre. Så är exempelvis den högsta skattesatsen för make och barn i Danmark 32 %, i Norge 25 % och i Finland 14 % (i Norge tas skatt inte alls ut om det rör sig om make).

Gåvoskatteskalen överensstämmer med arvsskatteskalen. Beskattningen av gåva skiljer sig från arvsbeskattningen i vissa andra avseenden. Det gäller bl. a. det skattefria grundavdrag som kan göras vid arvsbeskattningen.

Den internationellt sett höga arvs- och gåvobeskattningen är orimlig och skapar många problem bl. a. i samband med övertagande av jordbruk eller rörelse vid ett generationsskifte.

På sikt bör de svenska arvsskattesatserna anpassas till den genomsnittliga nivå som gäller i övriga nordiska länder.

Som ett första steg bör de skattefria bottenbeloppen vid arvsbeskattningen från den 1 januari 1990 ökas så att den avlidnes efterlevande make kan erhålla tolv basbelopp skattefritt, barn eller annan nära anhörig fem basbelopp och annan person två basbelopp.

När det gäller gåvobeskattningen bör man från och med den 1 januari 1990 skattefritt få erhålla en gåva på upp till ett halvt basbelopp utan att beskattning inträder och oavsett om beloppet utgörs av personligt lösöre eller andra tillgångar.

Även arvs- och gåvoskatteskalorna bör sänkas från och med den 1 januari 1990 på sätt som föreslås i vår partimotion om skattepolitiken.

För att delvis undvika den s. k. Sally Kistner-effekten bör aktier (eller motsvarande tillgångar) som ingår i ett dödsbo vid arvsbeskattning, som ett alternativ kunna tas upp till det värde som gällde då avyttring i syfte att finansiera betalning av arvsskatten sker.

Även vid arvs- och gåvobeskattningen bör börsnoterade aktier, med hänsyn till den latent skatteskulden, tas upp till 65 % av sitt marknadsvärde. OTC-aktier skall, i likhet med vad som bör gälla vid förmögenhetsbeskattningen, tas upp till 30 % av sitt substansvärde.

Planerade generationsskiften hindras genom att successiva överlåtelse inte kan genomföras. Den s. k. trettioprocentsregeln får nämligen inte användas. Förändring måste ske så att den s. k. trettioprocentsregeln för förmögenhetsvärderingen alltid skall ske vid värdering i gåvobeskattningen även vid successiva överlåtelse.

Att kunna väl planera generationsskifte eller annat ägarbyte i företaget är av vikt inte endast för företagaren utan också för de anställda. Förutom att arvs- och gåvoskatterna bör sänkas bör ändringar också ske i vissa andra skatteregler, vilket närmare utvecklas i nästföljande två avsnitt.

Mot. 1988/89
Sk450

4.6 Egendomslivräntor

Egendomslivränta har varit ett praktiskt instrument vid företagsöverlåtelser, innebärande att säljaren beskattades i takt med att beloppet blev tillgängligt för lyftning. Samtidigt fick köparen tillgång till en för mindre företag lämplig finansieringskälla. Efter 1984 skall vederlag i livränteform beskattas som realisationsvinst eller i förekommande fall i den förvärvskälla den avyttrade egendomen ingått. Egendomslivräntan kan efter denna lagändring inte användas för företagsöverlåtelse. Det är viktigt för successionen inom den mindre företagsamheten att man återgår till tidigare lagregler vid försäljning av rörelse eller jordbruk.

4.7 Realisationsvinstbeskattningen

Realisationsvinstbeskattningen av aktier har skärpts under den socialdemokratiska regeringsperioden, i skarp kontrast till vad som sker i flertalet länder i vår omgivning. Många länder har full skattefrihet för försäljningsvinster på aktier efter en relativt kort tids innehav eller höga fribelopp vid försäljning.

Realisationsvinstskattereglerna för aktier bör därför skyndsamt ses över för att förenklas och bringas i bättre överensstämmelse med de regler som gäller i vår omvärld. Reformeringen av reavinstbeskattningen skulle kunna utformas så att full skattefrihet inträder efter fem års innehav. Inom femårsperioden beskattas 30% av en realisationsvinst efter indexering – tvåårsgränsen slopas således.

4.8 Löntagarfondskatterna

De negativa effekterna av löntagarfonderna gör sig redan gällande. Vinstdelningsskattens märkliga utformning får ibland helt absurda effekter. Många bolag som går med förlust tvingas betala vinstdelningsskatt. Dessutom belastas alla företag av den extra arbetsgivaravgiften.

Löntagarfondsystemet måste omedelbart avvecklas. Därigenom kommer både den s. k. vinstdelningsskatten och den extra arbetsgivaravgiften att avskaffas.

4.9 Arbetsgivaravgifter och löneskatter

Den första borgerliga trepartiregeringen inledde arbetet med att avskaffa de arbetsgivaravgifter som inte är kopplade till socialförsäkringssystemet utan utgör löneskatter. Sålunda avskaffades den allmänna arbetsgivaravgiften i två etapper.

I samband med skatteuppgörelsen mellan mittenpartierna och socialdemokraterna infördes emellertid en ny löneskatt, den s. k. allmänna löneavgiften, vars syfte var att "finansiera" det första steget vid skatteomläggningen.

Det långsiktiga målet måste vara att avveckla de arbetsgivaravgifter som inte har någon anknytning till socialförsäkringssystemet, i första hand den allmänna löneavgiften.

I rådande samhällsekonomiska läge är det emellertid nödvändigt att prioritera kraftiga sänkningar av marginalsatserna. Dessa kommer företagen till del, bl. a. i form av en lugnare kostnadsutveckling. Sänkningar av marginalsatserna gynnar också företagarens personliga inkomstutveckling.

4.10 Bolagsbeskattningen

Den formella skattesatsen för aktiebolag är 52 % på den beskattningsbara vinsten. Till detta kommer den vinstdelningsskatt som "finansierar" löntagarfonderna. Sammantaget blir därmed den formella skattesatsen för bolag uppemot 60 procent. Vid beräkningen av beskattningsbar inkomst medges avdrag för olika former för avsättningar. Det kan gälla såväl frivilliga avsättningar som på senare tid beslutade tvångsavsättningar. Den effektiva bolagsskattesatsen kan därigenom variera och ofta uppgå till knappt hälften av den formella.

Bolagsbeskattningen bör reformeras på sätt som anges i vår motion om skattepolitiken. Så långt möjligt bör politiska styrmöjligheter undvikas. Inom ramen för ett i stort sett oförändrat skatteuttag kan bolagsskatten 1990 sänkas till ca 30 %, samtidigt som avsättningsmöjligheterna till investeringsfonder slopas. Vissa andra breddningar av den beskattningsbara basen kan övervägas. För de mindre företagen måste självfallet goda reserveringsmöjligheter finnas kvar.

4.11 Beskattning av egenföretagare

Vid beskattningen av egenföretagare tillåts ej att premier för pensionsförsäkringar dras av direkt vid förvärvskällan. Premien för pensionsförsäkringen behandlas nämligen som ett allmänt avdrag, vilket innebär att egenföretagaren har högre kostnader för sin pensionsförsäkring än aktiebolaget. Om avdraget sker i förvärvskällan utgår således inte arbetsgivaravgift på ett belopp motsvarande försäkringspremien. För att skapa neutralitet mellan egenföretagare och aktiebolag bör avdrag för egenföretagarens pensionspremie ske i förvärvskällan.

Fr. o. m. år 1982 får underskott i rörelse eller jordbruk inte längre kvittas mot överskott i annan rörelse eller annat jordbruk vid beräkning av socialförsäkringsavgifter — egenavgifter — för egenföretagare och delägare i handelsbolag. Det 1982 införda kvittningsförbudet mellan olika förvärvskällor kan också leda till ökade inkomstskatter. För att undanröja dessa effekter bör skattereglerna kompletteras på följande sätt:

Mot. 1988/89
Sk450

Underskott i förvärvskälla av karaktären "näringsverksamhet" får dras av mot inkomst från andra förvärvskällor. Vidare får underskott i förvärvskälla inom inkomstlagen "jordbruk och rörelse" kvittas mot överskott i annan förvärvskälla inom dessa inkomstslag vid beräkning av egenavgifter.

Förlustavdrag har hos en egenföretagare karaktären av allmänt avdrag. Av detta följer att förlustavdraget inte påverkar egenavgifter. Denna snedhet bör undanröjas, vilket bör ske genom att förlustavdrag beaktas vid beräkning av egenavgifter om den skattskyldige så yrkar.

Riksdagen beslöt 1988 att avtrappning av kommunalt bostadstillägg för pensionärer ej skall ske till följd av förvärvsinkomster genom anställning. Samma regler bör självfallet gälla även vid inkomst av rörelse eller jordbruk.

4.12 Fåmansföretagsregler

Om make är medhjälpare i den andre makens verksamhet finns vissa regler som innebär faktisk sambeskattningsregler. Medhjälparen får endast beskattas för inkomst av den egna verksamheten under förutsättning att arbetsinsatsen under beskattningsåret uppgått till minst 400 timmar. Detta motsvarar ca 25 % av full tjänstetid, vilket är en inte ovanlig form av deltidstjänstgöring för löntagare. Den nu nämnda regeln får inte endast skatteeffekter utan påverkar också den framtida pensionen. Fyrahundratimmarsspärren för medhjälparen bör avskaffas.

Särregler finns också vad gäller medhjälpare barn. Är barnen under 16 år skall deras inkomst läggas samman med den av makarna som har högst inkomst från företaget. Även om barnet har fyllt 16 år kan sammanläggning ske om inkomsten bedöms ligga över "marknadsmässig lön". Reglerna gäller oavsett om barnet är hemmavarande eller inte.

Dessa regler leder till att barn som arbetar i föräldrarnas företag diskrimineras jämfört med andra ungdomar. Särregeln i 32 § KL p. 13, 3 stycket bör ändras så att sammanläggningsregeln endast skall gälla i de fall lönen uppenbart ligger över marknadsmässig lön. Åldersgränsen bör sänkas till 15 år.

För fåmansföretag gäller särskilda regler vid skattelagstiftningen beroende på att ägarna i fåmansföretag betraktas som en part om de tillhör samma familj även om företaget ägs av många olika personer. De särskilda reglerna för fåmansföretag är av tre slag:

- Materiella regler, t.ex. fyrahundratimmarsregeln för medhjälpare make.
- Regler om ökad information.
- Särskilda anvisningar.

Fåmansreglerna ålägger fåmansföretaget en mycket långtgående informationsskyldighet för att företaget inte skall uppnå "obehöriga" skatteförmåner. Närståendekretsen är mycket omfattande enligt 35 § 9 stycket KL och förutsätter att företagsledaren har överblick över samtliga transaktioner som görs av personer i närståendekretsen. Reglerna är sämst anpassade till enkelbeskattade subjekt som handelsbolag och bör redan nu avskaffas för dessa.

4.13 Resultatutjämnings- och konsolideringsmöjligheter

Mot. 1988/89

Sk450

Företagare har ofta starkt varierande inkomster, vilket med den höga progressionen i skatteskalorna kan leda till ett totalt högre skattetryck vid ojämnt fördelade inkomster. Lantbrukare med oregelbundna skogsinkomster kan genom insättning på skogskonto erhålla en inkomstutjämning. Samma gäller uppfinnare och deras uppfinnarkonto.

Med lägre marginalsatser skulle den här typen av problem i stort sett försvinna och behovet av särlösningar för särskilda grupper minska. Det kan dock finnas skäl att överväga om inte motsvarande möjligheter som står jordbrukare och uppfinnare till buds under en övergångsperiod bör ges även övriga egenföretagare. Genom insättningar på ett särskilt bankkonto skulle egenföretagaren få beskattningen uppskjuten till den dag pengarna lyfts.

4.14 Fastighetsskatten

År 1986 infördes nya regler vad gäller fastighetsskatten innebärande att privat ägda fastigheter diskrimineras i förhållande till allmännyttiga fastigheter genom att fastighetsskatten utgår med 2,5 % mot allmännyttans 1,7 %. Detta leder till snedvridning, inte minst för lokalhyror, där kostnaderna för detaljhandeln kan växla avsevärt beroende på fastighetens ägandeförhållanden. Fastighetsskatten bör därför avskaffas. Takten i avvecklingen får bestämmas av den samhällsekonomiska utvecklingen.

De senaste åren har förslag lagts i riksdagen om fastighetsskatt även på rena industrifastigheter. En sådan extraskatt på företagandet skulle medföra kraftigt ökade kostnader, snett fördelade mellan olika typer av företag. Alla tankar på att vidga området för fastighetsskatt måste självklart avvisas.

4.15 Avdragsrätt för arbetsrättsliga skadestånd

Avdragsrätt medges numera inte vid s. k. allmänna skadestånd enligt arbetsrättslagstiftningen. Dessa skadestånd är skattepliktiga för mottagaren. Principen är att belopp som är skattepliktiga hos en skattskyldig skall vara avdragsgilla hos den som utger beloppet. Alltså bör denna typ av skadestånd vara avdragsgill. Till detta kommer att egenföretagare genom progressiviteten i skatteskalen drabbas hårdare av den bristande avdragsrätten än företag som drivs i aktiebolagsform, vilket är en konsekvens som strider mot principen om likabehandling. S. k. allmänna skadestånd enligt arbetsrättslagstiftningen skall därför, enligt vår mening, vara avdragsgilla.

4.16 Avdragsrätt vid konkurser

Förluster vid konkurs i företagsformerna enskild firma och handelsbolag är att anse som skattemässiga kapitalförluster. För att något lindra effekterna för den enskilde företagaren borde kapitalförlusten vid konkurs skattemässigt ges avdragsrätt i inkomstslaget tillfällig förvärvsverksamhet.

Vi föreslår således att möjligheterna att införa särskilda regler om avdragsrätt i förvärvskällan tillfällig förvärvsverksamhet för kapitalförlust vid konkurs utreds.

Mot. 1988/89
Sk450

4.17 Uttaget av preliminär B-skatt

Tidigare beräknades preliminärskatteuttaget för B-skatt till 120 % av den slutliga skatten året före inkomståret mot tidigare gällande 100 %. Likviditeten för små och medelstora företag försämrades härigenom särskilt under tider med sänkt inflationstakt. De ändringar som nu företagits är inte tillräckliga. Reglerna gällande preliminär B-skatt bör därför ändras, så att preliminärskatteuttaget beräknas som tidigare till 100 %.

(Vissa av de förslag som redovisats i denna motion återfinns i våra partimotioner om skattepolitiken. Konkreta yrkanden återfinns i hemställan i dessa motioner.)

5 Rättssäkerhet vid beskattning

En av de viktigaste förutsättningarna för att åstadkomma en fungerande skattelagstiftning är medborgarnas lojalitet till systemet. Ett extremt högt skattetryck, ett komplicerat och ibland orättvist system, en maktfullkomlig kontrollapparat och en ökad byråkrati motverkar denna målsättning. Skattesystemet är så komplicerat och oöverskådligt att den enskilde inte alltid kan förutse skattekONSEKVENSerna vid en företagen rättshandling. Detta innebär en rättsotrygghet för den enskilde skattebetalaren. Inte minst för den mindre och medelstore företagaren, som ofta har komplicerade skatteförhållanden, har socialdemokraternas tillmötesgående av skattemyndigheternas krav om ökade kontrollmöjligheter och befogenheter inneburit ett i många avseenden försämrat rättsskydd för den enskilde. Till och med finansministern har förklarat att vi har ett perverst skattesystem och LO:s ordförande har beskrivit det som ruttet! Men båda tycks omedvetna om att detta är resultatet av en mångårig socialdemokratisk skattepolitik. Det är således hög tid att vi får en ändring till stånd.

Större makt hos den enskildetjänstemannen i kombination med signaler från regeringen om effektivare och utökad skattekontroll ökar risken för rättsövergrepp mot enskilda människor. Det har under de senaste åren förekommit flera uppmärksammade fall som inneburit att enskilda människor kommit i kläm genom felaktigt agerande från skattemyndigheternas sida. Det kan heller inte uteslutas att skattemyndigheternas handläggning i vissa avseenden har stridit mot bestämmelserna i grundlagen.

Enskilda människor har sålunda utan grund delgivits misstanke om grovt skattebedrägeri och till följd härav utsatts för husrannsakan, betalningssäkring och skingringsförbud. I massmedierna har de framställts som skatteskojare och därmed hamnat i ohållbara privatekonomiska situationer.

En skattskyldig kan också råka in i en form av näringsförbud genom att enskilda skattetjänstemän utnyttjar möjligheten att driva sin egen tolkning

av skattelagarna och därmed ställa höga skattekrav, som kan försätta den enskilde i svåra ekonomiska problem.

Det kan enligt vår uppfattning inte vara rimligt att det allmänna i olika sammanhang ska ha sådant övertag gentemot den enskilde skattebetalaren.

Skattereglerna måste, enligt vår mening, ses över i syfte att uppnå klara och entydiga regler. Genom förbättringar i skattereglerna om skatteansvar stärks den enskildes ställning. Vissa av de förslag som redovisas nedan utvecklas mer utförligt i kommittémotionen "Rättssäkerhet vid beskattningen". Där återfinns också de konkreta yrkandena.

5.1 Tolkningsföreträde för skattebetalaren

Det går inte att helt undvika att skattelagstiftningen blir föremål för tolkning i rättsliga instanser. Ingen lagstiftning kan göras heltäckande med avseende på olika tänkbara transaktioner. Med tanke på att den enskilde har en i förhållande till det offentliga svag ställning bör, i tvister då lagstiftningen är oklar, den enskildes rätt ges företräde.

5.2 Avskaffa generalklausulen

Generalklausulen är så allmänt formulerad att den i princip kan tillämpas på varje rättshandling med skattekonsekvenser och därmed leda till högre skatt för den enskilde. Det blir i sådana fall omöjligt att i förväg veta om klausulen kommer att tillämpas. Klausulen är, enligt vår mening, oacceptabel från rättssäkerhetssynpunkt. Lagen mot skatteflykt bör därför avskaffas.

5.3 Ersättning för kostnader i skattemål

Enligt nuvarande regler utgår ingen ersättning för kostnader som skattebetalaren har i samband med skattemål, oavsett utgången och oavsett vem som framfört besvär. Skatteförvaltningens kostnader täcks inom ramen för beviljade anslag. Det förekommer vidare att det offentligas företrädare drivit skattemål i syfte att skapa praxis. Även i detta fall får skattebetalaren själv svara för sina kostnader.

Med hänsyn till den komplicerade lagstiftningen och den stora ekonomiska betydelse utgången i ett skattemål kan få är detta förhållande inte rimligt.

En ovillkorlig rätt till ersättning för kostnader i samband med ett skattemål måste därför införas i de fall en skattskyldig vinner målet. Oavsett vem som anfört besvär har den skattskyldiges kostnader förorsakats till följd av felaktiga ställningstaganden inom skatteförvaltningen. Ersättning skall också utgå när skattemyndigheten anför besvär efter länsrätten samt i vissa fall när den skattskyldige delvis vinner ett mål.

Mot. 1988/89
Sk450

5.4 Avskaffa bevissäkringslagen

Mot. 1988/89
Sk450

Bevissäkringslagen som infördes år 1975 innebär att s. k. säkringsåtgärder kan företas mot deklarations- och uppgiftsskyldig.

Enligt vår mening föreligger det uppenbara risker för att rättssäkerheten kan eftersättas vid tillämpningen av bevissäkringslagen. De regler som finns för husrannsakan är tillfyllest när det gäller möjlighet till ingripande vid misstanke om skattebrott.

För att förmå deklarations- och uppgiftsskyldiga som vägrar att lämna ifrån sig material för granskning att göra detta är det, enligt vår mening, tillräckligt att använda vitesföreläggande.

Bevissäkringslagen för skatte- och avgiftsprocesser bör därför upphävas.

5.5 Reformerad betalningssäkringslag

Betalningssäkringslagen har utformats så att rättssäkerheten i viss fall kan komma att eftersättas. Åtgärder enligt betalningssäkringslagen kan leda till stora ekonomiska förluster för enskilda skattebetalare, även om det senare visar sig att det säkrade beloppet inte påförs som skatt eller avgift.

Betalningssäkringslagen bör därför ändras så att beslut om betalningssäkring omprövas periodvis och att förutsättningarna för betalningssäkring förtydligas i lagtexten. Dessutom bör en skadeståndsregel införas, så att den som lidit skada till följd av tillämpning av lagen och om det säkrade beloppet inte påförs som skatt eller avgift får full ersättning för gjorda förluster. Interimistiska beslut om betalningssäkring måste omfattas av sekretess.

Strikt skadeståndsansvar skall för övrigt alltid gälla vid felaktig myndighetsutövning.

5.6 "Lex Hjortberg"

Det svenska systemet för uppbörd av skatter och socialförsäkringsavgifter förutsätter ett ansvar för dem som skall betala in skatten. På skatteområdet innebär detta ansvar, enligt uppbördslagen, att en arbetsgivare som saknar skälig anledning att underlåta att göra skatteavdrag kan bli skyldig att betala en anställds skatt.

De senaste åren har en häftig debatt om tillämpningen av uppbördsregler uppstått. Lagen har självfallet utformats mot bakgrund av att berörda myndigheter faktiskt skall göra en skälighetsbedömning. Trots detta har, som i bl. a. det uppmärksammade "Hjortberg-fallet", lagens bestämmelser tillämpats på ett sätt som lagstiftaren uppenbarligen inte avsett.

De regler som antagits till följd av det förslag som lagts fram av socialavgiftsutredningen löser inte problemen.

Enligt vår uppfattning skall uppdragsgivaren inte kunna åläggas betalningsansvar för preliminärskatter och sociala avgifter om uppdragstagaren vid avtalets ingång är registrerad för betalning av preliminär B-skatt eller för redovisning av mervärdesskatt. Ej heller skall, oaktat att någon av dessa förutsättningar är uppfyllda, betalningsansvar kunna krävas om det

är uppenbart att ersättningen utgör intäkt av jordbruksfastighet eller av rörelse för uppdragstagaren.

Mot. 1988/89
Sk450

6 Behovet av avreglering

Företagare måste för att kunna bedriva sin verksamhet hålla reda på en mycket stor mängd lagar och bestämmelser. Vissa av dessa är nödvändiga för att vårt moderna samhälle skall kunna fungera någorlunda friktionsfritt, men andra lagar och bestämmelser är onödiga. Det är alltid frestande för politiker att angripa nya problem – verkliga eller förmenta – genom ny lagstiftning. I vissa fall har lagstiftning som en gång varit motiverad spelat ut sin roll och utgör bara ett hinder för företagens verksamhet.

Regleringar är kostsamma. Under senare år har flera utredningar visat att regler och bestämmelser på olika områden – regler som ofta saknar ordentligt underbyggda motiv – avsevärt bidrar till att höja kostnaderna. På kort sikt drabbas företag – på lång sikt får konsumenterna bära en stor del av bördan. Dessutom missgynnas ofta svenska företag i konkurrens med utlandet.

Riksrevisionsverket har i en utredning påvisat de ibland absurda konsekvenserna av olika regler som gäller för en person som vill starta ett nytt företag. Denne måste t. ex. registrera sig för att betala B-skatt, erlagga sociala avgifter, erlagga moms samt för att fastställa sjukpenninggrundande inkomst. Trots att myndigheterna i grunden frågar efter samma uppgifter sker bedömningarna efter helt olikartade kriterier. Till detta kommer en rad regler som gäller den specifika verksamheten. RRV konstaterade att det kunde vara mycket svårt för en potentiell nyföretagare att förstå vilka krav han skulle uppfylla och hur han praktiskt skulle gå till väga. Det var, menade man, troligt att många avskräcks från att starta ett eget företag på grund av den komplicerade och långsamma byråkratiska processen.

6.1 Systematisk avreglering

De utredningar om regleringarnas konsekvenser som publicerats under senare år täcker endast en mindre del av gällande lagar och bestämmelser. Det är angeläget att förekomsten och konsekvenserna av regler inom olika områden systematiskt utreds. Detta måste därefter följas av konkreta förslag till avreglering.

6.2 Redovisning av regleringskonsekvenser

Tillkomsten av nya regler och bestämmelser som lägger allvarliga hinder i vägen för individers eller företags verksamhet måste effektivt stävjas. Därför är det nödvändigt att varje förslag till ny lag åtföljs av en ingående utvärdering av konsekvenser och kostnader för enskilda individer, företag och statsmakterna. Detta skulle ge lagstiftarna bättre möjligheter att avgöra det berättigade i eventuella krav på ytterligare reglering.

6.3 Minskad ramlagstiftning

Mot. 1988/89
Sk450

Ramlagstiftning innebär att riksdagen enbart tar ställning till en lagtext med en allmän målsättning och att riksdagen delegerar till regeringen eller myndighet regeringen bestämmer rätten att utforma tillämpningsbestämmelser. Ramlagstiftning är i många fall en olämplig lagstiftningsmetod som både kan och bör undvikas inom många områden.

I fråga om vissa tekniska tillämpningar är det dock oundvikligt att de konkreta kraven utformas av tillsynsmyndigheten. Riksdagen måste dock ges bättre möjlighet att överblicka de av olika myndigheter fastställda reglerna. Regeringen bör därför, enligt vår mening, inför riksdagen redovisa omfattningen och konsekvenserna av nytillkommande bestämmelser som utfärdas efter delegation från riksdagen.

6.4 Minskat uppgiftslämnande

I dag samlar staten, till stor del genom skattemyndigheterna, riksförsäkringsverket och SCB, in en rad uppgifter från företagen. Det är uppgifter som dels skall nyttjas för kontroll av företagen, dels utgöra underlag för offentlig statistik. Många företag måste dessutom regelbundet lämna uppgifter till andra myndigheter. På senare tid har även många kommuner börjat infordra uppgifter från företag.

Alla myndigheter måste, enligt vår mening, beakta att det är kostsamt för företagen att lämna uppgifter. Det är dessutom, proportionellt sett, i regel mycket dyrbarare för ett litet företag än för ett stort företag. Större företag har ofta själva behov av flera uppgifter, har experter inom olika områden och kan något lättare anpassa sina administrativa system till uppgiftskraven. För en enskild småföretagare kan en enstaka blankett eller ett frågeformulär ta många dyrbara timmar i anspråk. Sveriges företagare vill göra sin insats för att skapa ett kvalitativt gott statistikunderlag, men när det vid täta tillfällen krävs alltför många uppgifter är det oundvikligt att kvaliteten på svaren försämras. Det är därför angeläget, även med hänsyn till statistikens kvalitet, att antalet begärda uppgifter minskas och att SCB i ökad utsträckning nyttjar små urvalsundersökningar.

Frågor om integritetsproblem i samband med offentlig registerhållning behandlas i kommittémotion om datorfrågor.

7 Åtgärder inom arbetsrätten

I de flesta småföretag finns det goda och naturliga relationer mellan företagaren och de anställda. Det är naturligt att alla som arbetar i ett litet företag strävar efter att företaget skall fungera så bra som möjligt. Företagaren och de anställda kan ofta på ett enkelt och informellt sätt lösa olika problem. Ibland uppstår emellertid konflikter som kräver att man måste söka stöd i den arbetsrättsliga lagstiftningen.

Under 1970-talet utökade socialdemokraterna den arbetsrättsliga lagstiftningen. De nya lagar som skapades, t. ex. lagen om medbestämmande (MBL), lagen om anställningsskydd (LAS), lagen om styrelserepresenta-

tion och förtroendemannalagen, utformades till stor del av socialdemokrater med facklig erfarenhet från stora tillverkningsindustrier.

Mot. 1988/89
Sk450

De som främst fått problem med de arbetsrättsliga lagarna är Sveriges småföretagare. Storföretagen har lättare kunnat skapa sådana rutiner som lagarna kräver. "En småföretagare administrerar inte sin personal – han talar med sina anställda", sade en småföretagare i ett debattinlägg nyligen. Småföretagen har inte speciella avdelningar och experter som håller reda på alla lagar och avtal.

Den arbetsrättsliga lagstiftningen bör förändras, bl.a. med hänsyn till situationen i de små företagen. De detaljerade förslagen till förändringar återfinns i vår arbetsrättsliga kommittémotion. Nedan återges kortfattat en del av dessa förslag.

7.1 Fackliga stridsåtgärder

Den s. k. 200-kronors-regeln innebär att en arbetstagare som deltar i en olovlig strejk eller annan olovlig stridsåtgärd med få undantag aldrig behöver böta mer än 200 kronor. Det var en summa som infördes på 1930-talet, då 200 kronor motsvarade en månadslön. I dag är 200 kronor ett alldeles för litet belopp för att verka avhållande. De böter som arbetsdomstolen har möjlighet att utdöma måste, enligt vår mening, stå i överensstämmelse med den skada som den olovliga konflikten orsakat. Då skulle också respekten för fredsplikten stärkas.

Vissa fackliga organisationer kräver att även ensamföretagare skall teckna kollektivavtal. Det är i sig en orimlig ståndpunkt. Det händer också att fackliga organisationer använder sig av blockadvapnet mot ensamföretagare och företag som bara har familjemedlemmar anställda. Denna form av blockader bör över huvud taget inte få förekomma.

Det förekommer också att blockad riktas mot företag där ingen av de anställda är eller önskar vara medlem i den fackliga organisationen och ingen heller önskar att arbetsgivaren tecknar kollektivavtal. Ett sådant bruk av blockader kan uppfattas strida mot grundläggande fri- och rättigheter. Reglerna för blockader bör, enligt vår mening, omarbetas.

7.2 Facklig vetorätt

Rätten för en facklig organisation att inlägga veto mot att arbetsgivaren utnyttjar ett entreprenadföretag innebär i realiteten rätt för dessa fackliga organisationer att utfärda näringsförbud. Det är angeläget att ekonomisk brottslighet bekämpas, men det måste ske genom rättsliga processer, inte genom att de fackliga organisationerna skall få sätta sig till doms över olika företag. Reglerna om facklig vetorätt bör avskaffas.

7.3 Arbetstagarbegreppet

Arbetstagarbegreppet är centralt. I dag är det emellertid oklart när en uppdragsgivare övergår till att bli arbetstagare. Detta innebär en rättsosäkerhet. Vidare är det orimligt att man har olika definitioner inom arbets-

rätt, skatterätt och i reglerna för att betala socialförsäkringsavgifter. Det är därför nödvändigt att det skapas ett entydigt arbetstagarbegrepp.

Mot. 1988/89
Sk450

7.4 Anställningsregler

Det är viktigt att det blir möjligt för alla arbetsgivare som så önskar att tillämpa provanställningsformen under minst sex månader, vilket förutsätter att den nuvarande lagens regler blir generellt verkande. Ett ökat utnyttjande av provanställning är till fördel både för företagen och för de grupper som har en svag ställning på arbetsmarknaden.

Reglerna för anställning vid arbetstoppar är besvärliga. I många fall är företag omedvetna om att vissa tillfälligt anställda kan ställa krav på att bli tillsvidareanställda. Det är t. ex. inte möjligt att två somrar i rad anställa en universitetsstuderande om denne också arbetar mellanliggande jul. Denne får nämligen då rätt till tillsvidareanställning. Vi föreslår att den s. k. tvåårsregeln upphävs och att tillfällig anställning i upp till sex månader per år möjliggörs.

Turordningsreglerna vid driftsinskränkningar är ibland svåra att följa. Det strikta kravet på att låta anställningstiden vara avgörande för vilka som skall stanna när arbetsstyrkan minskas innebär att företaget kan tvingas säga upp arbetstagare som är viktiga för företagets fortsatta överlevnad. Lagen bör omarbetas så att större hänsyn kan tas till behovet att behålla en personalstyrka som är lämplig med tanke på företagets framtida verksamhet.

Vidare bör undantag göras i LAS, så att vissa kategorier av arbetstagare, t. ex. viktiga chefer eller experter, om de själva samtycker, inte omfattas av kraven på tillsvidareanställning.

8 Yrkesutbildning

Den praktiska yrkesutbildningen i Sverige befinner sig i en kris. Få skolor har möjlighet att ge eleverna utbildning på den typ av avancerad utrustning som många företag i dag utnyttjar. Den starka bindningen till den traditionella skolan gör också att elever som genomgått en vanlig praktisk yrkesutbildning ofta är främmande för den miljö som de möter ute på arbetsplatserna. Detta tillsammans med elevernas bristande kunskaper och färdigheter bidrar till att många unga inte kan få något arbete. Samtidigt har företagen ett stort behov av utbildad personal.

Vi har föreslagit att eleverna skall knytas till ett eller flera företag under utbildningstiden genom ett slags lärlingsanställning. Huvudelen av den praktiska undervisningen och handledningen skulle ske ute på företagen. De teoretiska inslagen skall skolan svara för.

Våra förslag till reformerad praktisk yrkesutbildning har under flera år mötts av socialdemokratiskt motstånd. En begränsad försöksverksamhet pågår nu. Enligt vår mening är den otillräcklig som grund för en reformering av den gymnasiala yrkesutbildningen. En begränsad försöksverksamhet med en förändrad utbildning är inte heller tillfyllest med tanke på de rådande akuta problemen. Två grupper drabbas — ungdomar som inte får

en bättre utbildning och därmed blir mindre attraktiva på arbetsmarknaden, samt företagen, som inte kan rekrytera utbildad arbetskraft.

Våra förslag beträffande den praktiska yrkesutbildningen återfinns i en särskild kommittémotion om ungdomsfrågor.

Mot. 1988/89
Sk450

9 Regionalpolitik

Den nuvarande regionalpolitiken har i viktiga avseenden varit ineffektiv. Den eftersträlvade ökningen av den privata företagsamheten i de svagt utvecklade regionerna hämmas av ett allmänt negativt företagarklimat. Då är det inte tillräckligt att statsmakterna lämnar omfattande subventioner till nyetablering eller utvidgning av företag i stödområdet.

Den moderata regionalpolitiken, som redovisas i en särskild motion, syftar till att skapa goda förutsättningar för tillväxt i landets alla regioner. För att detta skall vara möjligt krävs dels ett bättre allmänt företagarklimat, dels att de centraliserande effekterna av statsmakternas agerande uppmärksammas och motverkas.

Det är också viktigt att det finns en väl fungerande infrastruktur i hela vårt land. Vägnetet måste förbättras liksom möjligheterna till flygförbindelser även med mindre orter. De mindre högskolornas verksamhet bör utformas så att dessa kan förse regionens företag med välutbildad arbetskraft.

Sänkta arbetsgivaravgifter i hela stödområde A med 10 procentenheter skulle skapa bättre konkurrensförutsättningar för företagen i de delar av landet som har störst problem. Det selektiva stöd som kan utgå till företag inom stödområdena bör ges en annan utformning.

10 Offentlig upphandling och konkurrens

10.1 Kommunal konkurrensbegränsningar

I dag bedriver kommunerna en omfattande verksamhet i egen regi. Erfarenheterna från både Sverige och utlandet visar att genom utläggning av olika serviceuppgifter på entreprenad till privata företag kan kommunerna dels sänka kostnaderna, dels förbättra servicen för kommuninvånarna. Samtidigt får kommunerna därmed möjlighet att främja framväxten av småföretag som leverantörer och entreprenörer. Detta skall naturligtvis ske med iakttagande av konkurrensneutralitet mellan olika företag inom och utom kommunen.

Ett oroande hot mot konkurrensneutraliteten är att kommuner i allt större utsträckning uppträder som företagsägare. Trots att det inte är en kommunal uppgift finns det kommuner som gått in som ägare i industri- och entreprenadföretag. I vissa fall gör kommunerna det i uppenbart trots mot domstolar, som förklarat det kommunala ägandet olagligt. I andra fall har kommunerna med skattemedel subventionerat driften av en del krisföretag.

I annan motion redovisar vi sådana missförhållanden och föreslår åtgärder för att stävja kommunerna agerande och främja småföretagens möjligheter som leverantörer och entreprenörer.

Genom subventioner konkurrerar statlig verksamhet ofta med privata företag med illojala medel. Detta skadar servicesektorns utveckling. Det leder också till lägre tjänsteexport än som annars vore möjligt. Offentliga myndigheter är dåliga exportörer och privata företag går miste om en viktig hemmamarknad och goda referensobjekt, som behövs för att hävda sig på världsmarknaden.

Tjänsteföretag är ofta företag som lämpar sig för att vara helt eller delvis personalägda. Detta i och med att personalen ofta är den huvudsakliga tillgången i företagen.

Den näringsfrihet och avreglering som kommit den enskilda sektorn till del saknas nästan helt på den offentliga sidan. Näringsfrihet existerar knappt. Regleringar och byråkrati omöjliggör nästan varje form av konkurrens och marknadsstyrning.

Kunskapsintensiva företag — som offentlig sektor i stor utsträckning utgörs av — vars tillgångar i balansräkningen i princip utgörs av de anställdas kunnande och allmänna kompetens fordrar deläggande från de samma för att långsiktigt fungera tillfredsställande.

För de flesta råder knappast *näringsfrihet*. Det finns bara en arbetsgivare som dikterar villkoren, nämligen den offentliga sektorns politiker. Där har man varit så listig att man bibehållit toppstyrningen och centraliseringen. En människosyn som tillhör industrialismens långa serier och det tidiga 1900-talet.

Avreglera och konkurrensutsätt monopolen. Låt de olika institutionerna bli *självstyrande* med stor frihet att konkurrera inom vida ramar. Tillåt andra huvudmän än politikersamhället. Låt de anställda själva få förverkliga sig själva, sina idéer, drömmar och förslag. Öka nyföretagandet. Inför näringsfrihet. Sprid ägandet till de offentligt anställda och bryt upp monopolens förlamande hand.

Ökad frihet för näringslivet har inneburit ökad konkurrens och bättre resursfördelning. Samma tes gäller med all säkerhet mycket av det som i dag utförs i offentlig regi.

11 Arbetshandikappade

Många mindre företag skulle vilja ge handikappade arbete på vanliga arbetsplatser. Med det löne- och konkurrensläge som företagen har att rätta sig efter kan detta i dag ske endast i mycket begränsad omfattning. I stället tillväxer Samhall (f. d. Samhällsföretag) ständigt. I dess företag bereds arbetshandikappade sysselsättning. Dessa statssubventionerade, landstingsstyrda företag är betydelsefulla för svårt handikappade och för personer som kräver speciell handledning eller teknisk utrustning på en skyddad arbetsplats. Men för en stor del av de arbetshandikappade vore det bättre om de kunde få arbeta på vanliga arbetsplatser.

Detta kan bli möjligt genom individuella flexibla lönebidrag, där man tar hänsyn till den arbetsnedsättning som den handikappade har. Sådana bidrag, vars storlek regelbundet skall omprövas, kan utgå under hela tiden

fram till normal pensionsålder eller tills den handikappade inte längre kan vara ute på en vanlig arbetsplats. Detta förslag återfinns i en motion om handikappfrågor.

Mot. 1988/89
Sk450

12 Plan- och byggnadslagstiftningen

Den nya plan- och byggnadslagstiftningen innebär att kommunerna fått ett kraftfullt maktinstrument för att påverka etablering av vissa sorters kommersiell verksamhet. Ett exempel är att de kan förhindra att en affär som inte tillhandahåller livsmedel omvandlas till en livsmedelsaffär. Vi anser inte att kommunerna bör ha möjlighet att förbjuda eller ytbegränsa livsmedelshandeln med hänsyn till, som det heter, "lämplig samhällsutveckling". Att det i ett område redan finns en eller flera livsmedelsaffärer är inget skäl för att ytterligare en inte skall få starta. Det är konsumenterna som skall avgöra vilka som skall finnas kvar.

Även i flera andra avseenden innebär den nya lagstiftningen att rätts-säkerheten minskar. Det är därför viktigt att lagstiftningen revideras. Krav på dessa förändringar framförs i den bostadspolitiska partimotionen.

13 Hemställan

Det torde ankomma på vederbörande utskott att utarbeta erforderlig författningstext.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de mindre och medelstora företagens betydelse för den ekonomiska utvecklingen i Sverige.¹⁾

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om avdragsrätt för aktieutdelning i icke marknadsnoterade aktiebolag i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att regeln om 30 % reduktion för företagsförmögenhet skall gälla även för successiva överlåtelser vid gåvobeskattnings,

3. att riksdagen beslutar att skattereglerna för egendomsivränta återställs till vad som gällde före 1984,

4. att riksdagen beslutar att anskaffningskostnaden för längre innehav av aktier i icke marknadsnoterade aktiebolag får beräknas enligt den schablonregel som gäller för börsnoterade aktier,

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrade regler för avdrag för pensionsförsäkring för egenföretagare i enlighet med vad som anförts i motionen,

[att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrade regler för avtrappning av kommunalt bostadstillägg enligt vad som anförts i motionen.²⁾

¹ 1988/89: N 358

² 1988/89: Sf 367

[att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrade regler så att underskott i näringsverksamhet kan kvittas mot överskott i motsvarande förvärvskälla i enlighet med vad som anförts i motionen,²]

Mot. 1988/89
Sk450

[att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrade regler för beräkning av egenavgifter så att hänsyn tas till underskott i förvärvskälla enligt vad som anförts i motionen,²]

6. att riksdagen beslutar att begränsningsregeln om en minsta årsarbetstid på 400 timmar för medhjälpande make avskaffas för fåmansföretag,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrade regler vad avser lön till egna barn under 16 år enligt vad som anförts i motionen,

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om avskaffande av särreglerna för fåmansföretag vad avser enkelbeskattade skatte- subjekt,

9. att riksdagen beslutar att s. k. allmänt skadestånd enligt arbets- rättslig lagstiftning skall vara avdragsgillt vid inkomsttaxeringen,

10. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrade regler för avdrag för kapitalförluster i samband med konkurs i enlighet med vad som anförts i motionen,

11. att riksdagen beslutar att debitering av preliminär B-skatt skall debiteras med 100 % av den slutliga skatten året före inkomst- året,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående behovet av avreglering,³]

[att riksdagen hos regeringen begär förslag om regler för redo- visning av konsekvenserna av lagförslag i enlighet med vad som i motionen anförts³].

Stockholm den 24 januari 1989

Bo Lundgren (m)

Per Westerberg (m)

Hugo Hegeland (m)

Karl-Gösta Svenson (m)

Knut Wachtmeister (m)

Ewy Möller (m)

Ingegerd Troedsson (m)

Margit Gennser (m)

Nic Grönvall (m)

Gunnar Hökmark (m)

Karin Falkmer (m)

Lars G Ahlström (m)

Stig Bertilsson (m)

Bertil Danielsson (m)

¹ 1988/89: N 358

² 1988/89: Sf 367

³ 1988/89: K 506

